

Megjelenik havonként háromszor, egy-egy iven, negyedret alakban, közhasznú tartalommal. Előfizethető egy időnyre, vagyis félve: helyben, házhoz hordással 1 frt 50 kr., vidékre, postán küldve 2 frttal. Egyes száma ára 10 ujkr.

HORTOBÁGY.

Előfizetést elfogadják a helybeli könyvtárak, Borsos Ferencz gyógyszerész ur, és szerkesztő. Minden e folyóirattal vonatkozó levelek a szerkesztőhöz (Széchenyi utca 2465-dik szám) intézendők.

FOLYÓIRAT.

1862.

8. szám.

Jan. 11.

A debreczeni zenedegegylet alapszabályai.*)

1. §.

Az egylet célja: az ének és zeneművészetnek, — különös tekintettel a nemzeti zenére, — helyes ismeretét, rendszeres tanítás és nyilvános zenészetű előadások által, terjeszteni, minél magasb fokra emelni, s ez által a zenészet iránti érzelem ébresztése és izlés finomítása.

2. §. Az egylet, bármely vallású és nemű, oly gyermekeket felvesz intézetébe, kik a zenészetre hajlammal bírnak.

3. §. A zenede. alapítványok, részvénydíjak és ajándékozásokból; továbbá az alapítványok kamataiból, tandíjából és hangversenyek jövedelmeiből alakítatik és tartatik fenn.

4. §. Alapítóknak tekintetnek, kik az alapítókéhez készpénzben, vagy biztosított 6%-s kötelezvényben, legalább 100 o. é. forinttal járulnak. — Alapítók lehetnek, nem csak egyesek, családok, hanem egyházak, iskolák, városok, vagy bármely törvényes testületek. — Minden alapító nyomtatott okmányt nyer az egylettől.

5. §. Részvényes mindenki lehet; a ki ma-

gát kötelezi, hogy egymásután következő 6 éven át, évenként 6 forintot fizet az egylet pénztárába.

6. §. Ajándékozónak tekintelik, ki alapítói, vagy részvényesi jog igénylése nélkül, készpénzzel vagy bármely tárggyal járul az intézet gyarapításához.

7. §. Mind az alapítók, mind a részvényesek a közgyűlésekben helyi és szavazati joggal bírnak; a közgyűlési ügyek intézésébe, az egyesek személyesen, a testületek pedig megbízottaik által befolyanak, és a zenébe, tanítás végett, a 30-dik §. értelmében növendéket ajálhatnak.

8. §. A kötelezvényileg alapított tőkétől, a kamat mindenkor utólag félévenként, a részvénydíj pedig minden tanév kezdetén előre fizetendő.

9. §. Ha a részvényes időközben meghal, egyleti jogai és kötelezettségei megszűnnek, ha csak örökösei, azokat önkényt folytatni, határozottan nem kívánják; ellenben az alapítók jogai és kötelezségei örököseikre is átszállanak.

10. §. Az egylet ügyei a közgyűlés és az általa választott igazgató és kormányzó választmány által intéztetnek.

11. §. A közgyűlést az elnök, s ennek akadályoztatásakor az igazgató vezeti. Tagja minden alapító és részvényes, ki azon évi járandóságát már lefizette. — Minden tag csak egy szavazattal bír. — A közgyűlés rendszeren évenként egyszer, a tanév kezdetén hivatik össze; mikor is az elnök, az egylet előmenetéről, pénztári állapotáról, a vagyoni állás és lényeges változásokról, a kormányzó választmány nevében értesítést ad.

12. §. A közgyűlés elnököt, igazgatót, pénztárnokot, ügyvédet, jegyzőt, s kormányzó választmányt választ, litkos szavazattal, 3 — 3 évre; to-

*) Az ideiglenes választmány által szerkesztett és az 1861. Dec. 29-ki közgyűlés által helyben hagyott ezen alapszabályok, épen most terjesztetnek fel a n. mélt. helytartóság elé, megerősítés végett. — Meg kell jegyezniünk, hogy e közlemény, csak lényegében hasonló az eredetihez.

Szerk.

vabba egy, kebeléből kiküldendő választmány által, a pénztárnok évi számadását felülvizsgálta; a választmány eljárását megvizsgálja, és mindenképpen döntőleg határoz. Egyszersmind elintézi azon ügyeket, melyeket a k. választmány, fontosságuk miatt eléje terjeszt.

13. §. A közgyűlésre minden egyleti tag meghívatik, a helybeliek meghívó jeggyel, a vidékiek hírlap útján. A jelenlevők döntőleg határoznak: de az alapszabályok módosíthatására az összes tagok egy harmadrészének jelenléte kívántatik. Ha e szám össze nem jönne: a legközelebbi gyűlésben, a jelenlevők többsége ez ügyben is döntőleg határoz.

14. §. A kormányzó választmány, az elnök, az igazgató és 24 választmányi tagból áll, kik mind egyenlő szavazattal bírnak.

15. §. Hivatalból részt vesznek választmányi ülésekben a pénztárnok, ügyvéd, és jegyző is; kiknek azonban csak úgy van szavazati joguk, ha egyszersmind választmányi tagok is.

16. §. Érvényes határozat hozatalára, az elnökkel együtt 5 választmányi tag jelenléte szükséges.

17. §. A k. választmány különös teendői következők: a., a tanárokat és szükséges személyzetet megválasztja, és azok fizetéseit, — tekintettel a jövedelemre, — egység szerint meghatározza; b., a tanításmódra, gyakorlatok és vizsgálatokra felügyel, a növendékek szorgalmát és előmenetelét figyelemmel kíséri; c., az intézet számára alkalmas helyiségről gondoskodik; a szükséges hangszerek, művek, könyvek és butorzatot beszerzi; d., a belrendre felügyel: e., a tőkék biztos jövedelmeztetése, kamatok, részvény- és tandíjak pontos befizetéséről gondoskodik; f., a havi számadásoknak, az igazgatóval együtt megvizsgálására, kebeléből időnkint egy tagot küld ki.

18. §. A k. választmány 3 évre választatik, azonban minden év végével egyharmada, a legrégibbek közt történendő sorshuzás útján kilép.

19. §. Az elnök az egyletet képviseli, a közgyűlést és választmányt összehívja, az üléseket vezeti, s az egylet minden dolgaira felügyel.

20. §. Az igazgató, — ki az elnök akadályoztatása esetében, ennek helyét is pótolja, —

a választmánynak, az ügyek menetéről számot ad; annak határozatait végrehajtja; a növendékeket, az illető tanár közbenjöttével felveszi; a pénztárnok havi számadásait, egy választmányi tag közbenjöttével megvizsgálja; a választmány által meghatározott bevételt és kiadásokat, a pénztárra utalványozza; végre az egylet pecsétjét és értékes okiratait őrzi.

21. §. A jegyző az ülések jegyzőkönyveit vezeti, az illető czikkeket kiadja, levelez és a levéltárt őrzi.

22. §. A pénztárnok az egylet pénzeit kezeli, azokról rendes naplót és főkönyvet vezet; okmányokkal felszerelt számadását, minden hó végén az igazgatónak, minden év végén pedig, a kinevezett bizottmánynak átadja s magát a lefolyt évre fölmenteti; a befolyó pénzeket, az igazgató utalványa szerint beszedi, s a kintalványozottakat nyugta, illetőleg kötelezvény mellett kiadja.

23. §. Az ügyvéd az egylet ügyeit, törvényszék előtt védi és előmozdítja.

24. §. A zenedébe 8 évet betöltött egészséges és alkalmas gyermekek vétetnek fel.

25. §. A felvétel az iskolai év elején történik.

26. §. Szegény sorsu gyermeknek, ki az intézetben díj nélkül felvétetni akar, egy alapító, vagy részvényes tag által ajánlatni kell. Azon nem remélt esetben, ha valamely tehetséges szegény gyermek ajánlót nem találna, azt a k. választmány díj nélkül tanításra felveheti.

27. §. Minden növendék, kivétel nélkül, 1 öftot fizet beirási díj fejében.

28. §. A tanfolyam, — a hangszerzés, zeneköltés és generalbassust ideértve, — szabály szerint 6 évig tart, de a növendék tehetsége s előhaladásához képest, több vagy kevesebb időre is terjedhet. —

29. §. Az évi tandíjak, ez idő szerint következőleg állapittatnak meg: a., az énektanszaki osztályban 10 öft. b., a hangszerzetszakiban 24 öft.

30. §. Az alapítók és részvényesek következő kedvezményekben részesülnek: a., minden 100 frtos alapítvány, vagy 6 frtos részvénydíj után, egy-egy növendéket (akár saját gyermekök-

ket, akár idegent) küldhetnek az énektanszak valamelyik osztályába, tandíjfizetés nélkül; b., ha 100 frtos alapító, nem az ének-, hanem a hangszerianszak valamelyik osztályába kívánja ajánlatát küldeni: évenként 12 ofrtnyi pólléket fizet; ha egy részvény birtokosa kívánja azt: 14 ofrtot, ha két részvény birtokosa: 7 ofrtot fizet; c., oly alapító, ki 200 ofrt. alapítványt tett, vagy oly részvényes, ki 3 részvényt nyel bir, a hangszerianszak valamely osztályába, póllétfizetés nélkül ajánlhat növendéket.

31. §. A tanítványok vagy olyanok, kik a hangszatban még semmi oktatást nem nyertek: vagy olyanok, kik beléptök előtt már némi hangszati ismeret és előhaladással bírtak. — Az utóbbiak, előrebocsátott vizsgálat nyomán, a tanfolyam 2-dik. és 3-dik stb. évébe is felvétethetnek.

32. §. A figyermekek külön, a leányok is külön s oly órákban taníttatnak, hogy egyéb rendes tanulmányaikban ne gátoltassanak. — A tanórákon pontos megjelenés kívántatik. Egymásután háromszori okadatolatlan elmaradás, kizáratást vonhat maga után.

33. §. A tanítás kizárolag magyar nyelven történik.

34. §. Minden tanév végén, nyilvános vizsga tartatik. — E vizsgákon a zenede minden növendéke tartozik megjelenni.

35. §. A vizsga előtt szorgalom, előmenetel s erkölcsre nézve osztályozás történik. Vizsga után szünidő áll be. Tanév alatt — ünnep és vásárnapokat kivéve — szünnap nincs.

36. §. A tanfolyamot rendesen bevégzett növendék, műteltsége és magaviseletéről bizonyítványt kap. — Tanfolyam alatt, az illetők kérelmére, csak a választmány meghallgatása után adathatik bizonyítvány.

37. §. Minden bizonyítványért 1 ofrt. fizetendő az egylet pénztárába.

38. §. A heiráskor, minden növendék nyomtatott iskolai rendszabályokat kap. Ki azok ellen vét, vagy erkölestelen, s többszöri megintésre sem következett javulása, az a k. választmány által a zenedéből kirekesztetik.

39. §. Az intézeti növendékek, a zenedei

nyilvános előadások s hangversenyekben közreműködés alól, csak az igazgató és illető tanár birálata alatt álló, helyes okból vonhatják ki magokat; más hangversenyekben pedig, egyedül az igazgató írásheli engedélye mellett léphetnek föl.

Közelet.

Dobsa Lajos „1-ső István király“ czimű legújabb drámája, oly hatással került színre, mult hó közepén, a budai népszínházban; minőnek a magyar színészet történelmében alig van párja. — E hatást, ha az idevonatkozó hírlapi tudósításokból itélnünk szabad, nem csupán a temérdek költség s nagy készületekkel történt előadásnak, hanem a mű belbecsének is, sőt talán leginkább ennek tulajdoníthatjuk.

Ez ugyan magában véve is érdekes dolog, de sokkal érdekesebb az, hogy Reszler részünkre hasonló élvezetről gondoskodott, midőn „1-ső István király“-t meghozatta. A kézirat e hét elején érkezett meg, most tisztázzák, tanulgatják, s jeles vállalkozónk, oly költséges és a mű nagyszerűségéhez méltó kiállítással szándékozik azt, még e szünidény folytán előadatni, hogy a közönség részéről viszonzásul, elismerésre és néhány teleházra jogosan számíthat.

Alig lehet kényesebb tárgy ujdonságirói állásunkra nézve, mint a tisztelet azon jeleiről szólni, melyekkel színházba járó közönségünk, színpadi kedvenceit elhalmozza. — Nem tartozunk ugyan azok közzé, kik úgy vélekednek, hogy a színész működésének legméltóbb jutalma, egy-egy „teleház“: sőt azt hisszük, hogy valóban lelkes, és egészen el nem fásult művésznek, egy taps, virág vagy értékes emlék többet ér, mint a világ minden fizetése, melyet csak azért becsül, mert reá elkerülhetlen szüksége van; hogy félre ne értesünk, azt is nyilvánítunk kell, hogy részünkről jobban szeretjük a lelkesedés bármely tulságait, mint a közönyösség bármely kis mértékét; de más részről azt sem hallgathatjuk el, hogy e tulság a lelkesültségben olyan árvíz, mely könnyen kárt okozhat, míg helyes medrébe szorítkozva nagy haszonnal működhetnek, színészetünk közügyének terén. — Csak két körülményt akarunk

említeni. Egyik az, hogy színügyegyletünknek a legnagyobb nehézséggel kell küzdenie, midőn a színészetet Debreczenben állandósítani törekszik; másik az, hogy a jutalomjátékokra gyűjtő előfizetési ívek, már valóban lelkes polgároknál is hidegséggel, sőt ellenszenvvel találkoznak. —

Őszintén nem tanácsolhatunk jobbat, mint hogy lelkesünk, tömeges színházlátogatáson kívül, különösen a színházba nem járók beédesgetésére fordítsák erejüket; egyesek költséges kitüntetésével pedig, csak ritka és rendkívüli esetekre szorítkozzanak, nehogy e kitüntetések (mint a tisztelgő költemények szórásával már megtörtént,) közönséggé váljanak s érdekeket egészen elveszítsék.

Ezeket pedig nem csak saját, hanem több lelkes polgártársunk nézete képen is el kellett mondanunk, egyébiránt minden czélzás nélkül.

Az „Emlékkert“ jávára rendezendő sorsjátékhöz, mult közlésünk óta (l. 6-ik sz.) következő nyereleménytárgyak ajándékoztattak:

34. Két terracotta virágcserep. — 35. Egy porcellán ékszerbörbönce. — 36. Egy bronz óratartó. — 37. Egy varrópárna. — 38. Egy ablakkosár, csinált virággal. — 39. „Tárogató.“ képes folyóirat, 2 füzet. — 40. Egy himzett gyöngymunka. — 41. Egy varróasztalka. — 42. Két himzett női gallér. — 43. Egy fidibusztartó. Női munka. — 44. Egy óratartó. Női munka. — 45. Széchenyi mellszobra, terracottából. — 46. Egy bronz szobafüstölő lámpa. — 47. Egy porcellán szivarhamutartó. — 48. Egy bronz fogvájótartó. — 49. Egy bronzozott gyufatartó. — 50. Egy porcellán szivarhamutartó. — 51. „A Hegedüs család“. Kép, aranykeretben. — 52. Egy bronz óratartó. — 53. Egy élésláda gyártmány, az „István“ gőzmalom által, a londoni világ kiállításra küldöttekből. (Folytatjuk.)

E sorozatból látható, hogy hölgyeink még eddig, nagyon kis mértékben képviselvék, női kézi munkák által; mely körülményt leginkább az idő rövidségének hiszünk tulajdoníthatni, és az „Emlékkerttársulat“ közelebb szétküldött felhívásától, a legjobb sikert remélni, még mindig nem szününk.

A nyereleménytárgyak meglekinthetők Handtel

Vilmos ur kereskedésében, hol azok szépen rendezve, már is csinos és értékes bazart képeznek. — Ugyanott, valamint a társulati elnök és bizottsági tagoknál, sorsjegyek folyvást kaphatók 1 frtjával.

A mai számunk „Nyíltter“-ében foglalt értesítés mellé, részünkről azon rövid ismertetést tehetjük, hogy a debreczeni kertészeti egyesület a mult évben, mártius elején alakult. Most 22 alapító és 116 rendes tagja van. Bevétele 1071 frtot, kiadása 683 f. 98 krt tett, mely kiadásnak nagyobb része azon, már a mult évben benemesített tizenegyezer néhány száz csemetébe van fektetve, melyek jövőre áruba fognak bocsátatni; részint pedig a jövő tavaszi nemesítésre hozatott és megrendelt 10,000 darab magoncra ment. Eddig csak a Collegium faiskolájában működött az egyesület, de ezután szélesebbre terjeszkehetnek, minthogy a nemes várostól 16 köblös földet kapott, kertnek valót. — Figyelmeztetjük kertésztekedvelőinket, hogy e nálunk rég sajnosan nélkülözött egyesületbe, mint alapítók 25, és mint rendes tagok 2 frttal folyvást beléphetnek.

A napokban alkalmunk volt, több zenekedvelő társaságában, hegedűművész Kohn Adolf urnál jelen lehetni, hol egy vonóhangszerekből összeállított quartett, szép praecisioval játszá Bethoven gyönyörű s legnehezebb zeneműveit. — Kohn ur valódi műszeretettel csügg a classicus zenén, és művésztársait, a legnehezebb zeneműveknek is lehetőleg hibátlanul eljátszására, mintegy két év óta nagy fáradsággal begyakorolván, minden pénteken zártkörű zeneestélyeket rendez lakásán.

A mennyiben casinonk, jelen farsangon, nyilvános táncestélyeket rendezni ugy sem szándékozik, e hiány némi pótlásaul, de a tárgyat magában tekintve is, igen jó lenne, például vasárnaponként déli 12 órától 1-ig, alkalmat adni azoknak, kik zene és énekben gyönyört találnak, hogy a magasabb stylumu zenét is megismerhessék. — Nem kételkedünk, hogy Kohn ur és művésztársai a casinovásztmány meghívásának engednének, s remélni lehet, hogy ily összejövetelen, Reszler

társulatának jelesb tagjai s talán más műkedvelők is éneklés, zenézés és szavallás által, az összegyülemző közönségnek élvezetet szerezni hajlandók lennének. — Ezen eszmét, a casino elnöke és választmányának hecses figyelmébe ajánlani annyivalinkább bátrak vagyunk, mivel a casino-társulatoknak kiváló feladataik közé tartozónak véljük, hogy mind azt, mi a nemesebb izlést s általában a művelődést előmozdítani képes, teljes erejükből gyámolítsák.

Debreczen népessége a mult 1861-dik évben következő arányban szaporodott:

Született: a hely. hitv. egyházban 1517, a r. cath. egyházban 220, az izraelita község kebelében 53, összesen 1790 gyermek.

Meghaltak: a hely. hitv. egyházban 1254, a r. cath. egyh. 170, az izraelitáknál 34, összesen 1458-an.

E szerint Debreczen népessége, (a Józsat, és a szertartásnélkülieket nem számítva) 1861-ben 332 lélekkel szaporodott.

Házasultak: a h. h. egyházban 336, a r. cath.-ban 35, az izr.-nál 13, összesen 384 pár.

Az egészségi és időjárású viszonyokat, a hivatalos adatok nyomán, később közlendjük.

Mig ezelőtt 6 évvel csak 5 magyar lap kongott nagy Magyarországon, azok száma most az 50 körül jár. Ha ezen arány tovább is így halad, idestova meg kell változtatni casinonk azon alapszabályát, melyszerint az minden magyar lapot járat. — Egyébiránt casinonk, a magyar lapokon kívül, folyó évre következő idegen nyelvű ujságokra fizetett elő: Wanderer, Neueste Nachrichten, Pester Lloyd, Independence és Fliegende Blätter. (Ez utóbbit ugyan bátran kicsaphatná.)

Beküldetett: A „Kárpáti hírnök“ 1861. dec. 92. (talán 29-ki?) száma, melyben a tulajdonos, Mészáros Károly tudatja, hogy e lapot, 1862-ki Február 1-től kezdve Bánóczy Ferencz szerkesztendi. A „Kárpáti hírnök“ hetenkint egyszer jelenik meg. Előfizetési ára Februártól Decemberig 5 ofrt.

Kivonatok

Debreczen város régi jegyzőkönyveiből.

(Folytatás.)

1553. Biró Kalmár István.

János fővétele keddjén határozatott, hogy Jatóti János Böldogfalván szét rombolt kertjét kerítesse föl, s birja, mig e város egészen visszaköltözik.

1554. Biró Litterati Gergely.

György napján a tanács határozta, hogy a sirások, kik a halottaknak gödröt ásának, munkájokért 4 dénárt kapjanak, de a temetőt tisztán tartásák, a halottak csontjait eltemessék, nehogy az állatok által elhurczoltassanak.

A tanács határozatából, volt biró Kalmár István, Bakóczy István kezéhez adta a Sz.-Miklós kápolnája 20 frt 10 dénárját, mit neki Tatár István és Domokos Ambrus városgazdák adtak által, egy réz kehelylyel, melynek csak felső része volt valamennyire ezüstből készítve, egy réz tállal; ugyancsak más kehelyt ezüstből, tál nélkül, egy törtt réz keresztet, egy kis felül forrasztott keresztet, egy törtt ezüst kehelyt, melynek alja réz, réz tányérral, hasonlóan egy ezüst kehelyt, ezüst tányérral, a kehely alsó része is rézből van; egy papi felső öltönyt, veres atlasz misemondó ruhát, stolával és humeráléval, egy régi fekete atlasz miseruhát, két óeska camisula, s egy régi óeska manutergiummal, mik az oltárhoz tartoztak.

(Folytatjuk.)

Péterfiaú színház.

Hogy juthatna eszébe az embernek, színhazi biralatokra irott felülvizsgálú kritikát keresni, az ő s tudakozó intézetben szerkesztett D. N. V. Értesítú lapjain, hol fúszer és festék kereskedés megnyitása, karácsoni és újévi ajándékok, eladó szőlú, házbor, birtok, meglehetú állapothban levú zongora, hangora, friss mustár, kiadó lak, nőruhaszabásbani oktatás, dohányárulási hely: fekete kutya és lovagostor, arany csillag és Meditrima hajvesztú kenúcsók, erszényapasztú és szúrnúvesztú varázsszerek, példás beúrátságon egymás mellett birdetteinek! — bevalljuk, hogy ha történetesen rá nem bukkanunk, válasz nélkül hagyjuk K. ur dec. 20-ki levelét. Így azonban, kénytelen kellelten megkísértjük megértetni magunkat.

Elsúben is köszönet a higgadt epithetonért; de már az operabirúló címét nem acceptálhatjuk. Soha sem volt célunk tu-

szetesen bírálói; az nagyon nehéz, keserű és haldadatlan kenyér, s ha meg kell vallani, nem is nagyon tudunk hozzá; mi csak elsorolva a dalmük előadásait, amugy paraszt észszel egyszeruen elmondjuk észrevételeinket; ha hibásak azok, kövesse egy kis szánó mosoly; ha pedig találatik néha bennök valami igazság, azt az okos dalművész fölhasználhatja ha tetszik, ha nem hallgat rá, azt sem bánjuk; — utóljára is az ily észrevételek — nevezzük azokat bár bírálatoknak — egyéni vélemények lévén, mindig egyoldalúak, mert oly bírálatot, mely mindenki véleményét kifejezze — még nem ismerünk. — De a dologra:

Orovesót K. ur szerint a mély bariton nagyobb sikerrel éneklé, mint a mély hangú bassista. Körülbelül 15 különböző, s jó dalműtársulattól volt alkalmunk Normát hallani, s szerintünk az erőteljes bassus mindig több hatással éneklé Orovesót. — Egyébiránt K. ur felsőbb kritikájában csak azt mondta ki, mit mi akartunk, hogy R. társaságában nincsen erőteljes basso. — Magát Normát illetőleg nem állítok mi, mit K. ur ránk fog; hogy folytonosan lágyan kellene énekelnie, csak azt mondók, hogy folytonosan erősen s fárasztón énekel ott is, hol olvadólágyan kelle vala énekelnie. Nagyon igaza van K. urnak, hogy sok fáradságha kerül oly erős hangot kiművelni, s ahoz évek szükségesek: — mi is ezt tartjuk, s ugyanezért ajándék a folytonos tanulást, különösen a scálagyakorlatot; és ezáltal nem lehetetlen kívánunk. Mi is azt hisszük, hogy tökélyre vivén hangját, nem fogjuk őt bírní Debreczenben; de már azt K. ur engedelmével egy perezig sem hisszük, hogy jobbat, minő ő jelenleg. **soha** nem fogunk kapni.

Foscariórol emlékezve, praefectiót sziveskedett adni K. ur, a hanglépesőről és Schwebungról. Kénytelenek vagyunk itt megmondani, hogy kéziratunkban zárjel közt ez állt: gyakran a Quártábóla Quintába ugrott, mit a szerkesztő ur lágyabban így vélt kifejezhetni: a 4-dik hanglépeső helyett az 5-diken lebegett.* — Nagyon jól érzi azt K. ur, mit akaránk mi mondani, de ő tréfás ember lehet, s kapott rajta, hogy bemutatassa zeneismeretünk hiányait. Tehát így tessék érteni: quart helyett quintet vett; így tán megértjük egymást, s ha szabad lenne nekünk K. urral egymást ismernünk, valamelyik operában mellé simudnánk, s midőn ily eset ismétli magát, meg-rántanók dolmányá szárnyát. Nem Schwebung, s nem dispositio hiány az, midőn **c** helyett **c** intonáltatik.

Tellről most is azt mondjuk, hogy nagy merészség, nem tökéletes erőkkel értesd tehetésegekkel, oly nehéz dalműbe vágni: nem oly párizsi tökéletes nagy erőt értettünk, eskakis annyit akartunk mondani, hogy a műhez erősobb társulat sem mer kezdeni, ne vágnunk bele s maradjunk a könnyebb dallamu és zenéjü operáknál. — Hogy K. ur külföldön némely darabot gyöngébben előadatni hallott mint itt, csak annyit bizonyít, hogy azon külföldi

*) Hogy a quart és quint, vagy negyedik és ötödik hanglépeső van e magyarul jobban mondva: azt itélje meg a t. olvasó. Mi az utóbbi mellett maradjunk, s ha a t. tudósító idegenes kifejezését bátrak voltunk magyarra fordítani; azért nem szegyeljük a felelősséget magunkra venni. — Azt is meg kell jegyeznünk, hogy ama nevezetes gixeről kajánságból senki, a betűszedő pedig épen nem emlékezett.

dalműtársulat gyöngébb volt, mint miőt bírní itt szerenesenk van. — A halaszdalban előfordult qixert talán a betűszedő kajánságból igtata be, mi legalább nem említők, tudván, hogy ily véletlen a legelső művészzel is megtörténhetik.

A fuvóhangszereknél ismét sziveskedett praecelálni K. ur a sublimior zenérőt s disharmoniáról. Nagyon köszönjük a jóakaró oktatóst; azonban bátorokodunk mi is ismerni a dissonanceokat; és bár sipolni, fuvolázni, kürtölni nem tudunk is, egészséges hallásunk elég vakmerő észrevenni, ha a fuvolák, klarinettek, kürtök, hegedők jól összhangolva nincsenek; fáradhatlan karmesterünk is nagyon furesa szemeket szokott vetni oly esetekben az illető hangszerekre, ha ok nélkül is disharmonizálnak.

A Zsidóhölgyről irt sorainkra, a halalos döfést akará adni K. ur csekély zeneismeretűnknek. Nekünk az 1-ső és 2-dik felvonás nem volt összevágó; szerinte kitünő volt az; ez utóljára is felfogás és ízlés különbség; ő sem csafhatatlan, mi sem; — de tréfából velünk is elakarja hitetni K. ur, hogy mi Eleazar és Gilbertnek a 4-dik felvonásban duettoját különösen megdicsértük. — nem ugy van az; tessék jobban megnézni, ezt mondók: a 4-dik felvonásban jólsikerült Recha és Isabella közti duett, mire mindkettőn ki is hivattak és itt egy nagy jel van; — a Gilbert és Eleazar közti jelenetek és párdalokról csak általánosságban s nem a 4-dik felvonásban van említve a siker. K. ur, ugy látszik, a társulat érdekében akarta fölvenni a keztyüt, de annak érdeke ellen cselekvék, midőn oly hiányt is napfényre hozott, mit mi elhallgatni jobbnak s gyöngédebbnek gondoltunk; ha minden egyes tévesztést, hiányt, elkésést regisztrálni akarnánk, az hangolná le igazán a működöket.

Azon jó szívből eredett tanácsát K. urnak, hogy szépen végig hallgatva az operákat, ne szóljunk az előadásról — mert nem értünk hozzá. — még most nem vehetjük be. Az igaz, hogy Maestrorok nem vagyunk, s ha tökéletes competentiával bírnánk is, még akkor sem bocsátkoznánk tüzetes bírálatba; egyszerü észrevételeinket azonban, minökhöz ép ízlés, jó hallás s egy kevés zeneismeret már elegendő, s miket maga ellenbíró ur sem tartott egészen alaptalanoknak — K. ur engedelméből folytatni fogjuk. Mint mondók, az ily észrevételek mindig egyéni s egyoldalú; K. urnak magasabb zeneismereténél fogva eltérők lehetnek nézetei, s azoknak e lap hasábjai (ugy hisszük) mindenkor nyitva állanak. Január 3. 1862.

Dec. 28. — Sancia Anna jula maul: Dom Sebastian, komoly dalmü Domizettitől. — Mondják, hogy Donizetti elméje már zavart volt, midőn ez utolsó művét írta. Az igaz, hogy több műveivel összehasonlítva, nem hinné az ember, hogy ugyanazon elme szüleménye; de a felséges zenéről, mely a nyitánytól kezdve a legutolsó fináleig az egész darabon keresztül meghatja érkeinket, nagy merészség lenne állítani, hogy az zavart agyban fogamzhatott volna. — Reszler (Dom Sebastian) fogytig teljes hangjánál volt. Baráthy (Camoens) megelégedésre adá nem könnyü szerepét, különösen jó volt a románcz a 3-ik felvonásban, s Sebastiannal kettős dala. Sancia A. (Zayda) hol hangját merseklé, leginkább tetszett. Mezei (Abayaldos) mint mindig, igen jó, különösen a 4-dik felvonás végéni magándala.

Prielle (D. Antonio) Foltényi (D. Sylva) jól működtek kisebb szerepeikben. Az említettek kivül kiemelendő még az első négyes és kar, a 2-dik felvonásbani duetto, a 4-dik felvonásban a quartett s általában a chorosok; a zenekar becsületesen játszott, — a halotti menet is megtevé hatását; — általában véve az egész darab meglehetősen betanulva, s elég hibátlanul adatott. A gyönyörű dalmű nagyobb közönséget érdemielt volna. A jutalmazott értékes ékszerrel lepetett meg. — Nézők közép számmal, mintegy 80 zártszék üresen maradt.

Dec. 29. Korona és vérpad. Dumas drámája.

December 30. Sevillai borbély, Rossini két felvonásos vig operája. — Reszler (Almaviva) közép hangjai ma nem ütök meg mindig a mértéket, a magasbak tisztábbak voltak. Foltényi (Bartholo) nagyon helyén van e szerepben: csakhogy kevesebb szelenezezesikorgatással is beérnénk. Egri (Basilio) ma sokkal jobban találta a hangokat, mint más alkalommal. — Terry A. (Rosina) eszesen éneklé az ariákat, s Almavivával a duettek, a 2-dik felvonásban már többször énekelte magyar dalt („Temetőben szól az ének⁶⁶) ismételnie kellett: játéka nem állott egy szinten az énekével: több mosoly, több eleveenség az, mit e szerep igényel. — Mezei (Figaró) nagyon tetszett a közönségnek, s tapssal fogadtatott: jól is énekelte, de a szövegnek gyors eldallásában nem bír nyelve oly ügyességgel, mint a Reszler és Foltényi. A darab sokkal jobban adatott, mint multkor. — Nézők közép számmal.

Dec. 31. A mama. Szigligeti pályadíjazott eredeti vígjátéka.

1862. jan. 4. Újévi üdvözlétül: Dramai egyveleg és allegoriák.

1862. jan. 2-kán Dom Sebastian az előbbeni szereposztás mellett, általában véve ma is jól adatott, de Abayaldosra nézve nem hallgathatjuk el, hogy hangját igen gyakran s szokása ellenére valamivel magasabban tartá a zenéjét, különösen ott, hol erőt akart kifejteni. Most is megható volt a 3-dik felvonásban a király és Comoéns találkozás, s arra következett párdal: a börtönbeni terzett is tetszett, de a multkor talán mégis jobban összevágott; jó volt még Comoénsnak a börtön ablaka alatti dala a kardalokkal együtt. — Antikritikus K. ur. engedelméből bátrak vagyunk megjegyezni, hogy egy Viola egyizben, igen rossz hangulatban volt. Az előadás most is nagyobb közönségre lett volna érdemes.

Jan. 4. F. Szabó Amália javára „Dobó Katicza vagy Az egri szép napok.“

A vidéki színésztkedvő, többnyire csak akkor jut a színművek élvezetéhez, midőn azokat az idő óságokká változtatta. Az új dalmű akkor érkezik hozzánk, midőn dallamait már nem csak zongorák és műkedvelő torkok, de a cipészgyerekek füttyszervei is elkoptaták s az új drámához akkor lehet szerencsénk, midőn fél lába már kilóg a nemzeti színház játékrendéből; sőt nem ritka az oly színmű is, melyet csak halott korában láthatunk. — Pedig oly remek mű, mely századokon át, előadások ezrei után is új maradjon, nem minden bokorban terem, kivált e szerte kapkodó, sokat akaró időkben: s közép-szerű, vagy különben elég jó, de nem remek színműveknél, — az alkalmiakról nem is emlékezvén, — az újdonság érdekét,

nem csak elvitázni, de megtámadni sem lehet. — A hiu nőnek, — hogy e mindennapi hasonlattal éljünk — ki uj ruháért eseng, megnagyarázhatja férje, hogy az, melyet néhány nap óta visel még elég tisztességes; — de az új színműért türelmetlenkedő színházlátogatónak azon mentsége ellen, hogy ő a színirodalom színvonalán akar állni, valóban nincs kifogás.

Tudjuk, hogy a vidéki színigazgatók keze nagyon megvan kötve s anyagi képességek tulajdokép rajtuk: a közönségen mulik; de ha ennél fogva s azon meggyőződésből, hogy a költségeknek a legszükségesebbre szorítása nélkül, saját léteiket s nem ritkán a színészet ügyét veszélyeztetik, a színigazgatókat igazságtalan igényekkel terhelni nem kívánjuk s a felelősség terhét rólok levesszük is: nem lehet érdemét el nem ismernünk annak, ki a közönség ez ohajtását aldozattal, legalább aldozatkészséggel is teljesíti; őszinte elismerést kell nyilvánítunk különösen F. Szabó Amáliának, hogy jutalomjátékára a csak néhány nap előtt színe került „Dobó Katiczát“ szereve meg, ünnepet rendezett a debreczeni színpadon.

„Dobó Katicza“ a jelenleg politikai fogoly Tóth Kálmán, legújabb színműve. — Tartalmát eléggé megbeszélték fővárosi lapjaink: mi csak néhány szót kívánunk hozzá tenni.

Egervárában zajos élet folyik. A temérdek török had által ostromlottak háborítlanul folytatják családi életüket, melybe időnkint egy-egy roham, vagy kitérés hoznak változatosságot. No meg az is, hogy az egri bátor nők, egy ostrom alkalmával tett vitéz szolgálataikban elbizakodva, komolyan katonásdit játszanak, s a várur leánya: Dobó Katicza kapitánysága alatt recognosciroznak, patrolliroznak, dechargeoznak és exerciroznak; pedig hogy különösen az utóbbi foglalkozás nem nekik való: bebizonyították keccses színésznőink, kiknek krinolinja (!) a puska sárkányokkal (!) nem ritkán jött ma kellemetlen érintkezésbe. — E veszedelmes csapat élén Dobó Katicza fogolylyá teszi a hanyagságon kapott Hegedüs hadnagyot, kinek félig meddig menyasszonya, s a költő Balassa Bálintot, ki a várba menekül. A gerlicze a sólymot és ölyvet! — Ebből aztán nagy baj lesz, mert Balassa kölesönfejében Katicza szívet teszi fogolylyá; Hegedüs pedig, ki azon szereppel, melyet a vár szük világában játszania kell, ugy sinec megelégedve, összeeskuszik a törökökkel Dobó ellen. A gondviselés azonban meghusitja gaz tervét, mert az elhatározó perczen Balassa az elcsábított várvédők közé érkezvén, előveszi magas költészetét, s oly megható képet rajzol előltök, a szegény hazaróls a honárulás iszonyu büntetéséről, hogy azok megtérnek, s a vár egyik ablakán bebujkáló törököket elteszik láb alól. Hegedüs az önásta verembe, vagyis az ablakból kungorni kénytelvén, borzasztó mélységbe esik, Dobó pedig, — kit Tóth K. Erdély felyedelmévé nevez ki — háva fogadja Balassát, s a törököket egy csatában, melyben az egri nők igazándi forró víz, olvasztott szurok s többféle nedves fegyverrel hathatos részt vesznek, az ostromtól végkép elriasztván, leánya kezét a varázslantu hősnek adja.

„Dobó Katicza“ hatásos mű, melynek meséje alig van. de alakjai kitűnők, jelenetei csattanósak. Színirodalmunkban utat tört: a történelmi népszínművek útját. Cézelszerű vegyületben nyújtja a családiassan egyszerűt, a zajongva magasztossal, s

egyetlen alakja (Homonnai uramé), vagy egy jelenete (midőn Balassa a várvédőket, a jó ügynek visszahódítja) külön-külön is nevezetes tüneménynyé tennék. — Reméljük, nem sokára örömmel viszontláthatni színpadunkon.

A juttalmazott azon kedv és figyelemmel adá a czím-szerepet, mely őt színpadon soha sem hagyja el, s érdemének elismerésül diszes koszorút, drága ékszeret, üdvözlő verseket, zajos tapsot, és többszöri kihívást nyert a közönségtől, mely a színháznak minden zugát betöltötte. — Fölténi lehetőleg megközelíté azon eszményt, mely a költő előtt, Homonnai uram szerepének teremtésekor lebeghetett. Alakja meglepő. Izmos termete és tulajság nélkül ruganyos tagjai, a táborozásban megöszült vitézt juttatják eszünkbe. Ősz haja tiszteletet gerjeszt; örökvidám kedélye ellenállhatlanul vonz: fesztelenül lecsüggő felöltönye igen jól illik gondtalan természetéhez: míg szünetnélkül való évődése Katiczával, kit „fekete madarának,” és iszakosság nélkül való örökös folyamodása kulacsához, melyet dajkájának nevez, ellenállhatanná teszik őt. Ha még kissé darabos nyelvén simítani tudnia — a legsikerültebb színpadi alakok közé helyeznők Homonnaiját. — Zöldi méltóságos Dobó István, Prielle pedig nem rendkívüli ugyan, de elég szeretetre méltó Balassa volt. — Ki kell még emelnünk Zöldiné (Gyalusné káplár), Sánta (Lőrincz) és Sztopa (Hegedüs) játékat.

Jan. 5. A csikós. Népszinmű.

Jan. 6. Mátyás diák. Balogh István eredeti vig színműve.

Nyill-tér.

A debreczeni kertészeti egylet tagjai tisztelettel értesítetnek, hogy az egylet, alakulásának ezen első évében is oly szerencsés helyzetben van, hogy körtvély, alma és kajszin nemesített csemetékből, már a jövő tavasszal, mintegy 300 darabot bocsáthat áruba; melynek ára darabonként: tagok számára 20, nem tagok számára 30 kban állapított meg. Egyszersmind tudatjuk azt is, hogy míg az egyleti tagok szük-

ségei ki nem elégítetnek, addig senki másnak csemete nem adatik, s az egylet tagjai közül is az alapítók kétannyira birnak előjoggal, mint a rendes tagok. Méltóztassanak tehát a tisztelt egyleti tagok, igazgató kertész Vass Pál urnál a fűvész-kertben beírtni, minemű csemetéket ohajtanak; ott ki lesz téve a tagok névsora, melyből meggyőződhetik mindenki, nem maradt-e ki neve a tagok közül; de ki lesz téve minden fajta gyümölcsfáinknak névsora is, melyből kiki tetszése szerint válogathat ótógalyakat, melyek egyleti tagoknak ingyen adatnak. — Egyszersmind azok, kik még az egyletbe nem léptek, figyelmeztetnek, hogy rendes tagságra 2 frrtal, alapító tagságra 25 frrtal ideiglenes pénztárnok Thamássy Károly urnál, még januárius 26-dik napjáig befizethetnek.

Közgyűlést tart az egylet folyó évi jan. 26-dikán d. e. 10 órakor a városházánál, a nagy tanácsteremben, melyre minden egyleti tag és ügybarát ezennel tisztelettel meghívatik.

Debreczen jan. 7. 1862.

Kovács János m. k.
tanár, mint egyl. jegyző.

A szerkesztő izenete.

K. J. tanár urnak, helyben. Hirdetést közölnök nem lehet Hanem: „est modus in rebus.“

Piacziárak jan. 7-kén.

Középár: 1 Pozsonyi mérő tiszta buza 4 f. 20 kr. — Kétszeres 3 f. 40 kr. — Rozs 2 f. 90 kr. — Arpa 1 f. 90 kr. — Zab 1 f. 40 kr. — Tengeri 3 f. — kr. — Köles 3 f. — kr. — Kása 5 f. 20 kr. — Egy mázsa szalonna 26 frrtól 31 frrtig. — Egy font marhahus 18 kr.

A Hortobágy érdekében.

A kiadó Színügyegylet nevében, tisztelettel értesitem a t. közönséget, hogy a Hortobágy folyó félévi folyamára (1861 novembertől 1862 aprilig) folyvást előfizethetni, a lap homlokzatán olvasható feltételek mellett. Helybeliek a folyó négy havi (1862 jan. — apr.) folyamra is előfizethetnek egy ofrrtal.

Debreczen 1861. Dec. 18.

Illéssy György
szerkesztő.

Kiadja a debreczeni Színügyegylet.

Szerkeszti: Illéssy György.